

Małgorzata Wróblewska

**Program rolno-środowiskowo-klimatyczny
i rolnictwo ekologiczne
w PROW 2014-2020**

Szepietowo 2015

Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Szepietowie
18-210 Szepietowo
tel. 86 275 89 00 fax 86) 275 89 20
e-mail wpodr@zetobi.com.pl
www.odr.pl

Korekta: Izabela Targ
Skład komputerowy: Robert Korczak
Projekt okładki: Wioletta Cieszkowska

Nakład: 2000 egz.
Druk: Drukarnia TOP Druk w Łomży

I. Wstęp

Negatywny wpływ gospodarki rolnej na środowisko przejawia się w pięciu dziedzinach: zanieczyszczeniu wód, degradacji gleb, ograniczeniu różnorodności biologicznej, niekorzystnych zmianach w krajobrazie oraz zanieczyszczeniu powietrza. Spowodowane to może być intensywną gospodarką rolną albo zaniechaniem działalności rolniczej. Aby przeciwdziałać tym niekorzystnym zmianom, w ramach II filara Wspólnej Polityki Rolnej wdrażane są programy polegające na świadczeniu usług przez rolników na rzecz środowiska.

Unijne podstawy prawne w sposób ogólny określają charakter, zakres i metody wdrażania programów, natomiast każdy kraj ustanawia działania wedle własnych priorytetów. Podstawą do wdrażania tych działań w Polsce jest Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz. U. poz. 349), na podstawie której wdrożono przepisy szczegółowe dotyczące tych działań, tj. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 marca 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz. U. poz. 415) oraz Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 13 marca 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Rolnictwo ekologiczne” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz.U. poz. 370). Nowe działania są modyfikacją dotychczasowego Programu rolnośrodowiskowego (PROW 2007-2013), uwzględniają wcześniejsze doświadczenia, zwiększony poziom wymogów wynikających z „zazielenienia” oraz ukierunkowują wsparcie na terytorialnie potrzeby i presje środowiskowe. W wyniku takiego podejścia Pakiet 2. Ochrona gleb i wód dostępny jest tylko na obszarach szczególnie zagrożonych erozją wodną, obszarach narażonych na zanieczyszczenia azotanami ze źródeł rolniczych (OSN) i obszarach o niskiej zawartości próchnicy.

Działanie Rolno-środowiskowo-klimatyczne i Rolnictwo ekologiczne są programami pięcioletnimi. Mogą być realizowane w jednym gospodarstwie, ale na różnych powierzchniach. Za wykonanie szczegółowych wymogów pakietu/wariantu naliczane są płatności, za brak ich przestrzegania przewidziane są sankcje. Rolnik obowiązany jest do współpracy z doradcą rolnośrodowiskowym, a w przypadku pakietów realizowanych na trwałych użytkach zielonych z ekspertem przyrodniczym.

Początek realizacji działania Rolno-środowiskowo-klimatycznego i działania Rolnictwo ekologiczne w ramach PROW 2014-2020 – 15 marca 2015 r.

II. Działanie Rolno-środowiskowo-klimatyczne

Istotą działania jest promowanie praktyk przyczyniających się do zrównoważonego gospodarowania gruntami w celu ochrony gleb, wód, klimatu, cennych siedlisk przyrodniczych i zagrożonych gatunków ptaków, różnorodności krajobrazu oraz ochrony zagrożonych zasobów genetycznych roślin uprawnych i zwierząt gospodarskich.

Działanie Rolno-środowiskowo-klimatyczne podzielone jest na dwa poddziałania:

1. Płatności w ramach zobowiązań rolno-środowiskowo-klimatycznych
2. Wsparcie ochrony i zrównoważonego użytkowania oraz rozwoju zasobów genetycznych w rolnictwie.

W ramach poddziałania Płatności w ramach zobowiązań rolno-środowiskowo-klimatycznych wsparcie udzielane będzie na następujące pakiety:

1. Rolnictwo zrównoważone.
2. Ochrona gleb i wód.
3. Zachowanie sadów tradycyjnych odmian drzew owocowych.
4. Cenne siedliska i zagrożone gatunki ptaków na obszarach Natura 2000.
5. Cenne siedliska poza obszarami Natura 2000.

W ramach poddziałania Wsparcie ochrony i zrównoważonego użytkowania oraz rozwoju zasobów genetycznych w rolnictwie wsparcie udzielane będzie na następujące pakiety:

6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie.
7. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie.

Kto może być beneficjentem działania rolno-środowiskowo-klimatycznego

Do programu może przystąpić producent, który posiada co najmniej 1 ha UR w przypadku rolnika, 1 ha obszarów przyrodniczych w przypadku rolnika lub zarządcy lub 3 ha UR w przypadku rolnika podejmującego zobowiązanie w ramach Pakietu 1. Rolnictwo zrównoważone. Jeżeli rolnik lub zarządca nie spełnia ww. warunku posiadania minimalnej powierzchni gruntów, to może spełnić ten warunek łącznie: w przypadku rolnika – z co najmniej jednym rolnikiem lub zarządcą ubiegającymi się o płatność rolno-środowiskowo-klimatyczną; w przypadku zarządcy – z co najmniej jednym rolnikiem albo jednym rolnikiem i zarządcą ubiegającymi się o płatność rolno-środowiskowo-klimatyczną.

Obowiązki beneficjenta działania rolno-środowiskowo-klimatycznego

Rolnik/zarządca, który przystępuje do programu rolno-środowiskowo-klimatycznego zobowiązuje się między innymi do:

- rozpoczęcia realizacji programu rolnośrodowiskowego od dnia 15 marca roku, w którym składany jest wniosek o przyznanie płatności rolnośrodowiskowej;
- realizacji programu przez okres 5 lat, zgodnie z Planem działalności rolnośrodowiskowej;
- prowadzenia Rejestru działalności rolnośrodowiskowej;
- przestrzegania podstawowych wymagań na obszarze całego gospodarstwa rolnego;
- przestrzegania określonych wymagań wynikających z poszczególnych pakietów albo wariantów programu rolno-środowiskowo-klimatycznego;
- zachowania występujących w gospodarstwie rolnym i określonych w planie działalności rolnośrodowiskowej trwałych użytków zielonych oraz elementów krajobrazu nieużytkowanych rolniczo, tworzących ostoje dzikiej przyrody.

Co to jest zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne

Zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne obejmuje jeden wariant albo pakiet (jeżeli pakiet nie został podzielony na warianty). Oznacza to, że rolnik lub zarządca może realizować jednocześnie więcej niż jedno zobowiązanie. Poszczególne zobowiązania mogą zostać podjęte w tym samym roku lub w roku następnym.

Każde zobowiązanie realizowane jest przez okres 5 lat. Zobowiązanie podjęte 15 marca 2015 roku realizowane będzie do 14.03.2020 roku, a zobowiązanie podjęte w 2016 roku do marca 2021 roku.

Zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne obejmuje użytki rolne lub obszar gruntów niebędących użytkami rolnymi, na których występują typy siedlisk przyrodniczych (zalewowe łąki selernicowe i słonorośla, murawy, torfowiska) lub siedliska lęgowe ptaków (derkacz, rycyk, czajka, kszyc, kwawodziób, wodniczka, dubelt, kulik wielki) zadeklarowane we wniosku o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej w ramach danego pakietu lub danego wariantu, objęte obszarem zatwierdzonym, tzn. obszar kwalifikujący się do przyznania płatności w ramach danego wariantu lub pakietu.

W przypadku pakietu 1. Rolnictwo zrównoważone zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne obejmuje użytki rolne zadeklarowane we wniosku o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej.

W przypadku pakietu 7. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie zobowiązaniem rolno-środowiskowo-klimatycznym objęte są zwierzęta ras lokalnych, zadeklarowane we wniosku o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej w ramach danego wariantu, będące zwierzętami zatwierdzonymi, tzn. kwalifikującymi się do przyznania płatności w ramach danego wariantu.

Łączenie zobowiązań na poziomie gospodarstwa

W ramach jednego gospodarstwa można realizować więcej niż jeden pakiet/wariant Działania Rolno-środowiskowo-klimatycznego. Można jednocześnie realizować pakiety/warianty działania Rolnictwo ekologiczne. Wyjątek stanowi pakiet 1. Rolnictwo zrównoważone, którego nie można łączyć z Pakietem 2. Ochrona gleb i wód i pakietem 6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin działania rolno-środowiskowo-klimatycznego oraz z działaniem Rolnictwo ekologiczne.

Płatność do tego samego obszaru może być przyznana tylko z tytułu realizacji jednego zobowiązania (jednego pakietu lub wariantu).

Na poziomie jednego gospodarstwa Program rolnośrodowiskowy PROW 2007-2013 i Program rolno-środowiskowo-klimatyczny PROW 2014-2020, mogą być realizowane tylko w przypadku przejścia zobowiązania od innego rolnika.

Zmiana zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego

Zobowiązanie w zakresie pakietu 3, 4 i 5 obejmuje jedynie te grunty, do których została przyznana pierwsza płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna. Oznacza to, że ani wielkość powierzchni ani miejsce realizacji tych zobowiązań nie mogą ulegać zmianie.

W przypadku realizacji zobowiązania w zakresie wariantu pierwszego pakietu 2. Ochrona gleb i wód możliwe jest zwiększenie lub zmniejszenie obszaru zobowiązania o 15% w stosunku do wielkości obszaru objętego tym zobowiązaniem w pierwszym roku jego realizacji, i zmiana miejsca realizacji tego zobowiązania;

W pakiecie 6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie możliwa jest zmiana wielkości obszaru objętego zobowiązaniem rolno-środowiskowo-klimatycznym i zmiana miejsca realizacji tego zobowiązania (przy zachowaniu limitu 5 ha).

W pakiecie 7. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie możliwe jest zwiększenie lub zmniejszenie liczby zwierząt objętych zobowiązaniem, jeżeli mimo tego zmniejszenia liczba tych zwierząt nie będzie niższa niż liczba zwierząt danej rasy w pierwszym roku jego realizacji oraz możliwość zastąpienia zwierząt danej rasy lokalnej objętych tym zobowiązaniem zwierzętami tej samej rasy.

Zmianę zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego zgłasza się kierownikowi BP ARiMR we wniosku o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej na rok, w którym rolnik realizuje zmienione zobowiązanie.

Płatności rolno-środowiskowo-klimatyczne

Płatności rolno-środowiskowo-klimatyczne przyznawane są corocznie przez okres 5-letniego zobowiązania do hektara gruntu ornego, sadu, trwałego użytku zielonego, obszaru przyrodniczego lub do sztuki zwierząt (samic danej rasy). Do płatności ma zastosowanie degresywność w zależności od powierzchni zobowiązania lub limity powierzchniowe. Pełna stawka przysługuje tylko za 50 ha powierzchni wspieranej. Realizujący zobowiązanie na większych powierzchniach mogą liczyć odpowiednio na: 75% stawki podstawowej za powierzchnię od 50,01 ha do 100 ha, a 60% stawki za powierzchnię ponad 100 ha zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego.

Tab. 1. Stawki płatności do zobowiązań realizowanych na gruntach ornym i w sadach

Pakiet/wariant		Stawka płatności (zł/ha)
Pakiet 1. Rolnictwo zrównoważone		400
Pakiet 2. Ochrona gleb i wód		x
Wariant 2.1	Międzyplony	650
Wariant 2.2	Pasy ochronne na stokach powyżej 20%	450
Pakiet 3. Zachowanie sadów tradycyjnych drzew owocowych		1 964
Pakiet 6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie		x
Wariant 6.1	Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie – w przypadku uprawy	750
Wariant 6.2	Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie – w przypadku wytwarzania nasion lub materiału siewnego	nasiona – 1000 zł
		materiał nasienny – 1200 zł

Płatność do Pakietu 3. Zachowanie sadów tradycyjnych odmian drzew owocowych nie podlega degresywności. Dla Pakietu 6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie obowiązuje 5 hektarowy limit powierzchni dla poszczególnych gatunków/odmian roślin uprawnych. W przypadku Pakietu 2. Ochrona gleb i wód, wariant 2.1 Międzyzplony, realizowanego na gruntach rolnych położonych na obszarach zagrożonych erozją wodną, płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna w części przysługującej za realizację tego pakietu na tych gruntach jest przyznawana do powierzchni nie większej niż 70% powierzchni tych gruntów.

Tab. 2. Warianty i stawki płatności dla pakietów realizowanych na trwałych użytkach zielonych

Wariant	Stawka płatności (zł/ha)	Wariant	Stawka płatności (zł/ha)
Pakiet 4. Cenne siedliska i zagrożone gatunki ptaków na obszarach Natura 2000 Pakiet 5. Cenne siedliska poza obszarami Natura 2000			
Warianty 4.1 i 5.1 Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe	1 276	Wariant 4.7. Ekstensywne użytkowanie na obszarach specjalnej ochrony ptaków (OSO)*	600
Warianty 4.2 i 5.2 Zalewowe łąki selernicowe i słonorośla	1 043	Wariant 4.8. Ochrona siedlisk lęgowych ptaków: rycyka, kszczyka, krwawodzioba lub czajki	890
Warianty 4.3.i 5.3 Murawy	1 300	Wariant 4.9. Ochrona siedlisk lęgowych ptaków: wodniczki	1 199
Warianty 4.4 i 5.4 Półnaturalne łąki wilgotne	911		
Warianty 4.5 i 5.5 Półnaturalne łąki świeże	1 083	Wariant 4.10. Ochrona siedlisk lęgowych ptaków: dubelta lub kulika wielkiego	1 070
Warianty 4.6.1 i 5.6.1 Torfowiska – wymogi obowiązkowe,	600		
Warianty 4.6.2 i 5.6.2 Torfowiska – wymogi obowiązkowe i uzupełniające	1206	Wariant 4.11. Ochrona siedlisk lęgowych ptaków: derkacza	642

* bez ekspertyzy przyrodniczej, opracowuje doradca rolnośrodowiskowy

Degresywności nie stosuje się dla powierzchni zadeklarowanych w Pakiecie 4. Cenne siedliska i zagrożone gatunki ptaków na obszarach Natura 2000 położonych w granicach Parków Narodowych.

Tab. 3. Stawki płatności do zwierząt w pakiecie 7. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie

Wariant	Stawka płatności (zł/szt.)	Rasy i minimalna ilość sztuk zwierząt
7.1 Zachowanie lokalnych ras bydła	1 600	minimum 4 krowy ras: polska czerwona, polska czarno-biała; biało-żółta, polska czerwono-biała.
7.2 Zachowanie lokalnych ras koni	1 500	minimum 2 klacze ras: konik polski, koń huculski, małopolski, śląski, wielkopolski, sokólski, sztumski
7.3 Zachowanie lokalnych ras owiec	360	minimum 10 sztuk – owiec ras polska owca góraska odmiany barwnej, corriedale, merynos polski odmiany barwnej, kamieniecka, olkuska, pomorska, świniarka, polska owca nizinna odmiany uhruskiej, wielkopolska, wrzosówka, polska owca nizinna odmiany żelaźniejskiej, polska owca pogórza, czarnogłówka; 15 sztuk – owce rasy cakiel podhalański; 30 sztuk – owce rasy merynos polski w starym typie;
7.4 Zachowanie lokalnych ras świń	1 140	minimum 10 loch rasy puławska, 8 loch ras złotnicka biała i złotnicka psstra
7.5 Zachowanie lokalnych ras kóz	580	3 matki kozy karpackiej

Płatność do zwierząt w ramach pakietu 7. przysługuje maksymalnie do 100 sztuk krow w stadzie, 70 loch rasy puławskiej i 100 loch rasy złotnickiej białej oraz złotnickiej pstrej. Przyznawana jest jeżeli rolnik/zarządca realizuje Program ochrony zasobów genetycznych wybranych gatunków zwierząt gospodarskich.

Koszty transakcyjne i wysokość kwoty przeznaczonej na refundację tych kosztów

Koszty transakcyjne przysługują do pakietu 4. Cenne siedliska i zagrożone gatunki ptaków na obszarach Natura 2000, Pakietu 5. Cenne siedliska poza obszarami Natura 2000 i do Pakietu 6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie.

W przypadku sporządzenia dokumentacji przyrodniczej do pakietu 4. i 5. kwota refundacji nie może przekroczyć kwot wymienionych w tabeli 4 oraz 20% wysokości pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej za realizację wariantów pakietów przyrodniczych, której warunkiem przyznania jest posiadanie dokumentacji przyrodniczej. Ponadto jeżeli działka RSS znajduje się na obszarze Natura 2000, dla którego ustanowiono plan ochrony lub plan zadań ochronnych, refundacja kosztów transakcyjnych jest pomniejszona o 10%.

Tabela 4. Koszty transakcyjne dla Pakietu 4. Cenne siedliska i zagrożone gatunki ptaków na obszarach Natura 2000 i wariantów Pakietu 5. Cenne siedliska poza obszarami Natura 2000

Koszty transakcyjne	Wysokość kwoty przeznaczonej na refundację kosztów transakcyjnych	
	do 1 ha	260 zł
Koszty transakcyjne w związku z sporządzeniem dokumentacji przyrodniczej dla siedliska o powierzchni	powyżej 1 ha do 5 ha	1 000 zł
	powyżej 5 ha do 20 ha	2 000 zł
	powyżej 20 ha do 50 ha	3 000 zł
	powyżej 50 ha	4 000 zł

Refundacja kosztów dla Pakietu 6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie obejmuje obecnie wykonanie oceny wytworzonych nasion w laboratoriach urzędowych lub akredytowanych w przypadku wytwarzania nasion gatunków roślin wymienionych w ust. 4 załącznika nr 3 do rozporządzenia, tj. 268 zł za ocenę nasion Inianki siewnej (Inicznik siewny), nostrzyku białego, lędźwianu siewnego, soczewicy jadalnej, pasternaku zwyczajnego i przelotu pospolitego oraz 240 zł za ocenę pszenicy płaskurki, pszenicy samopszy, żyta krzycy, gryki zwyczajnej.

Koszty transakcyjne, wypłacane są wraz z płatnością rolno-środowiskowo-klimatyczną za pierwszy rok realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego, dla którego została wykonana dokumentacja. Prośbę o zwrot kosztów deklaruje się na wniosku o płatności.

Wymogi pakietów/wariantów rolno-środowiskowo-klimatycznych

Obowiązki wspólne dla wszystkich pakietów/wariantów to: posiadanie planu działalności rolnośrodowiskowej oraz obowiązek nieprzekształcania trwałych użytków zielonych i zachowania elementów krajobrazu nieużytkowanych rolniczo, stanowiących ostoje przyrody.

Pakiet 1. Rolnictwo zrównoważone ma na celu promowanie zrównoważonego systemu gospodarowania, ograniczenie negatywnego wpływu rolnictwa na środowisko oraz przeciwdziałanie ubytkowi zawartości substancji organicznej w glebie.

Wymogi: Nawożenie na podstawie corocznie opracowanego planu nawozowego opartego na bilansie azotu oraz chemicznej analizie gleby. Analizę gleby, określającą pH, P, K, Mg i węgiel organiczny, należy wykonać dwukrotnie: w pierwszym roku (lub poprzedzającym) i w piątym (lub poprzedzającym) roku realizacji pakietu (analiza gleby i plan nawozowy tylko dla gruntów ornych). W każdym roku 4 uprawy na GO, przy czym: uprawa, która zajmuje największą powierzchnię nie może przekraczać 65%, udział każdej z 4 upraw nie może być mniejszy niż 10% powierzchni wszystkich GO w gospodarstwie, udział zbóż w strukturze zasiewu maksimum 65%. W ciągu 5 lat zobowiązania zastosowanie na działce rolnej w zmianowaniu minimum 3 grup upraw (załącznik 1 broszury); dwa razy, lecz nie później niż w 4 roku realizacji zobowiązania, zastosowanie na każdej działce rolnej (nie dotyczy upraw wieloletnich) praktyki dodatkowej. Obowiązkowo jeden raz musi to być międzyplon wysiewany w terminie do 1 października (zakaz wznawiania zabiegów agrotechnicznych przed 15 lutego). Drugą praktyką może być międzyplon, przyoranie słomy lub przyoranie obornika. Trwałe użytki zielone powinny być wykoszone w terminie do dnia 31 lipca lub wypasane w okresie wegetacyjnym. Skoszoną masę należy zebrać i usunąć w terminie do 2 tygodni po pokosie lub w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi. W przypadku równoczesnej realizacji na tym samym obszarze pakietu 4. lub 5. obowiązują wymogi pakietów przyrodniczych.

Ważne terminy: do końca terminu składania wniosku musi wykonany być Plan nawozowy; do 31 października roku złożenia wniosku o przyznanie pierwszej płatności i ostatniej płatności rolnik powinien załączyć do wniosku wynik wykonanej analizy chemicznej gleby.

Pakiet 2. Ochrona gleb i wód ma na celu odpowiednie użytkowanie gleb, ochronę przed erozją wodną, przeciwdziałanie utracie substancji organicznej w glebie, ochronę wód przed zanieczyszczeniami. Realizowany może być tylko na obszarach: szczególnie zagrożonych erozją wodną (określone obrębry wg Dz.U. nr 40 poz. 327), na terenie gmin Wiżajny, Szypliszki, Suwałki, Rutka Tartak, Przerośl, Jeleniewo, Filipów, Sokółka, Kuźnica, Sejny, Piątница, Łomża); obszarach problemowych o niskiej zawartości próchnicy (nie wykazano takich obszarów na terenie województwa podlaskiego); obszarach szczególnie narażonych na zanieczyszczenia azotanami pochodzenia rolniczego OSN (określone obrębry geodezyjne na terenie powiatu zambrowskiego, wysokomazowieckiego i białostockiego).

Wymogi wariantu 2.1. Międzyplony: siew roślin międzyplonowych w terminie do dnia 15 września i zakaz wznawiania zabiegów agrotechnicznych przed dniem 1 marca; w międzyplonie stosowanie mieszanki złożonej z minimum 3 gatunków roślin przy czym nie mogą to być same zboża a gatunek rośliny dominującej w mieszance lub gatunki zbóż wykorzystane w mieszance nie mogą przekroczyć 70% jej składu; zakaz uprawy w plonie głównym mieszanki tych samych roślin (w przypadku międzyplonu ozimego również form jarych); zakaz nawożenia i stosowania pestycydów w międzyplonie; wymóg przyorania biomasy międzyplonu, z wyłączeniem uprawy gleby w systemie bezorkowym; dopuszczalny wypas mieszanek roślin jarych jesionią, a mieszanek roślin ozimych – wiosną za zgodą doradcy rolnośrodowiskowego.

Wymogi wariantu 2.2 Pasy ochronne na stokach o nachyleniu powyżej 20%: wysianie mieszanki traw do dnia 15 kwietnia lub w okresie od dnia 15 sierpnia do dnia 10 września; zakaz spasaniania trawy na pasie ochronnym w roku założenia pasa ochronnego; wypasanie pasów ochronnych w okresie od dnia 20 maja do dnia 1 października lub ich wykaszanie przynajmniej raz w roku w okresie od dnia 15 czerwca do dnia 30 września; zbiór biomasy lub rozdrobnienie i równomierne rozrzucenie biomasy w okresie od dnia 15 czerwca do dnia 30 września.

Pakiet 3. Zachowanie sadów tradycyjnych odmian drzew owocowych ma na celu utrzymanie powierzchni sadów tradycyjnych odmian drzew owocowych, środowiska życia wielu organizmów, tradycyjnego sposobu uprawy i charakterystycznego elementu krajobrazu wiejskiego. Wykaz gatunków i odmian drzew owocowych objętych wsparciem zawiera załącznik nr 4. rozporządzenia rolno-środowiskowo-klimatycznego. Z wymienionych odmian na terenie naszego województwa występują najczęściej jabłonie: Antonówka Półtorafuntowa, Antonówka Zwykła, Boiken, Glogierówka, Grafsztynek Inflancki, Grochówka, Kosztela, Kronselska, Malinowa Oberlandzka i Papierówka, Ananas Berzeńicki, Bankroft, Beforest, Boskoop, James Grieve, Jonathan, Kantówka Gdańska, Koksa Pomarańczowa, Landsberska, Reneta Kulona, Szara Reneta, Wealthy i Żeleźniak; grusze: Dobra Szara, Józefinka, Winiówka, Cytrynówka, Plebanka; śliwy: Renkloda Ulena, Mirabelka Flotowa, Węgierka Zwykła, Lützelsachska, Kirka; czereśnie: Przybrodzka, Natolińska, Sierpniówka; wiśnie: Szklanka Polska, Wczesna Ludwika, Łutówka.

Wymogi: Zachowanie sadu tradycyjnych odmian drzew owocowych, który obejmuje co najmniej 12 drzew, rozmnażanych na silnie rosnących podkładkach i prowadzonych jako pienne lub wysokopienne drzewa, w wieku od 15 lat, reprezentujących nie mniej niż 4 odmiany lub gatunki, w rozstawie nie mniejszej niż 4 x 6 m i nie większej niż 10 x 10 m; a jednocześnie liczba tych drzew w przeliczeniu na 1 ha powierzchni sadu jest nie mniejsza niż 90

sztuk; minimalna wysokość pnia powinna wynosić 1,20 m; wykonywanie, zgodnie ze wskazaniami doradcy rolnośrodowiskowego podstawowych zabiegów pielęgnacyjnych w sadzie, tj.: cięcia formujące i sanitarne drzew oraz prześwietlające nadmiernie zgęszczone korony; usuwanie odrostów i samosiewów; bielenie pni drzew starszych i zabezpieczenie młodych drzew przed ogryzaniem przez gryzonie i zajęcokształtne; zakaz stosowania herbicydów; koszenie trawy co najmniej raz w sezonie wegetacyjnym lub wypasanie w okresie wegetacyjnym; zebranie i usunięcie skoszonej biomasy (siano powinno zostać usunięte z działki rolnej lub ułożone w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi, w terminie do 2 tygodni po pokosie) lub pozostawianie rozdrobnionej biomasy.

Na określonych zasadach istnieje możliwość uzupełnienia wypadów w sadzie w miejscach, gdzie nie ma zapewnionej ciągłości nasadzenia, po uzyskaniu pierwszej płatności rolnośrodowiskowo-klimatycznej.

Pakiet 4. Cenne siedliska i zagrożone gatunki ptaków na obszarach Natura 2000 oraz Pakiet 5. Cenne siedliska poza obszarami Natura 2000 mają na celu poprawę warunków bytowania zagrożonych gatunków ptaków, których siedliska lęgowe są związane z trwałymi użytkami zielonymi występującymi na obszarach specjalnej ochrony ptaków (OSO) oraz utrzymanie bądź przywrócenie właściwego stanu lub zapobieganie pogarszaniu się stanu cennych siedlisk przyrodniczych na Naturze 2000 i poza tymi obszarami. Pakiety ukierunkowane są na ekstensyfikację gospodarowania, stosowanie odpowiednich ilości i terminów wykonywanych pokosów lub intensywności wypasu.

Warunkiem przystąpienia do realizacji pakietów 4. i 5. tzw. pakietów przyrodniczych jest posiadanie dokumentacji przyrodniczej stanowiącej załącznik do planu działalności rolnośrodowiskowej, sporządzonej przez uprawnionego eksperta ornitologa lub botanika. Dla wariantu 4.7 Ekstensywne użytkowanie na OSO dokumentację opracowuje doradca rolnośrodowiskowy. Lista ekspertów znajduje się na stronie internetowej Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie (www.cdr.gov.pl).

Wymogi wspólne dla wszystkich wariantów Pakietu 4 i 5.: od 1 kwietnia do 1 września zakaz wałowania (na obszarach nizinnych), stosowania komunalnych osadów ściekowych oraz stosowania podsiewu; zakaz stosowania środków ochrony roślin, z wyjątkiem selektywnego i miejscowego niszczenia uciążliwych gatunków inwazyjnych z zastosowaniem odpowiedniego sprzętu (np. mazaczy herbicydowych); zakaz tworzenia nowych, rozbudowy i odtwarzania istniejących systemów melioracyjnych, z wyjątkiem konstrukcji urządzeń mających na celu dostosowanie poziomu wód; zebranie i usunięcie skoszonej biomasy w terminie do 2 tygodni po pokosie; w przypadku ułożenia biomasy w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi powinna ona zostać usunięta z działki rolnej nie później niż do dnia 1 marca kolejnego roku. Sposób użytkowania wymagany w poszczególnych pakietach wariantach zawiera Załącznik 2 i 3 umieszczone na końcu broszury.

Pakiet 6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie – celem realizacji tego pakietu jest zachowanie ginących i cennych odmian, gatunków, ekotypów roślin

uprawnych, wytwarzanie nasion gatunków zagrożonych erozją genetyczną spełniających minimalne wymagania jakościowe, oraz produkcja materiału siewnego odmian regionalnych i amatorskich zarejestrowanych w Krajowym Rejestrze (obecnie brak zarejestrowanych odmian).

Wymogi wariantu 6.1 i 6.2 Obowiązek uprawy lub wytwarzania materiału siewnego/nasion gatunków i odmian roślin zagrożonych erozją genetyczną, tj.: pszenicy płaskurki, pszenicy samopszy, żyta krzyca, Inianki siewnej, nostrzyku białego, lędźwianu siewnego, soczewicy, pasternaku, przelotu pospolitego i gryki. Wymogi wariantu 6.2 Obowiązek wytwarzania nasion gatunków roślin zagrożonych erozją genetyczną, wskazanych w Programie, spełniających minimalne wymagania jakościowe (określone w przepisach krajowych) oraz posiadanie wyników badań laboratoryjnych w tym zakresie. W kolejnych latach zobowiązania można zmieniać miejsce uprawy roślin i powierzchnię objętą zobowiązaniem w pierwszym roku, przy zachowaniu limitu 5 ha dla danego gatunku rośliny/odmiany.

Ważny termin: do 31 października każdego roku – rolnik powinien wykonać badanie laboratoryjne w zakresie jakości wytworzonych nasion oraz złożyć wyniki tego badania do kierownika BP ARiMR w przypadku wytwarzania nasion lub materiału siewnego (wariant 6.2).

Pakiet 7. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie ma na celu ochronę szczególnie cennych ras wybranych gatunków zwierząt gospodarskich hodowlanych, zagrożonych wyginieciem.

Wymogi: Realizacja Program ochrony zasobów genetycznych wybranych gatunków zwierząt gospodarskich (bydła, koni, owiec, świń i kóz); zachowanie stanu zwierząt minimum na poziomie zatwierdzonym w pierwszym roku realizacji pakietu; zastąpienie zwierząt w odpowiednich terminach.

Upoważnionym do realizacji lub koordynacji działań w zakresie ochrony zasobów genetycznych, w zależności od poszczególnych gatunków zwierząt gospodarskich, jest Instytut Zootechniki – Państwowy Instytut Badawczy (tel. centrala 12 357 25 00, www.izoo.krakow.pl).

Ważny termin: Z wnioskiem o płatności złożyć oświadczenie o lokalnych rasach zwierząt gospodarskich i oświadczenie zawierające wskazanie zwierząt ras lokalnych, zakwalifikowanych do programu ochrony zasobów genetycznych ras lokalnych, wydane przez podmiot prowadzący księgi hodowlane w przypadku kłaczy, loch, owiec matek i kóz matek oraz podmiot upoważniony do realizacji lub koordynacji działań w zakresie ochrony zasobów genetycznych w przypadku krów, kłaczy, loch, owiec matek i kóz matek; w przypadkach losowych dokonać zastąpienia zwierząt w terminie 40 dni od daty powzięcia informacji o konieczności zastąpienia zwierzęcia; w terminie 30 dni o zastąpieniu poinformować kierownika BP ARiMR.

III. DZIAŁANIE ROLNICTWO EKOLOGICZNE

Celem działania Rolnictwo ekologiczne jest wspieranie dobrowolnych zobowiązań rolników, którzy zechcą utrzymać lub rozpocząć w gospodarstwie praktyki i metody rolnictwa ekologicznego określone w rozporządzeniu Rady (WE) nr 834/2007 z dnia 28 czerwca 2007 r. Działanie to jest w dużej części kontynuacją dotychczasowego Pakietu 2. Rolnictwo ekologiczne w ramach programu rolnośrodowiskowego PROW 2007–2013.

Gospodarstwa ekologiczne podlegają corocznej kontroli wykonywanej przez upoważnione jednostki certyfikujące w zakresie prowadzenia w tym gospodarstwie produkcji rolnej, zgodnie z przepisami określonymi w ustawie o rolnictwie ekologicznym i rozporządzeniu Rady (WE) nr 834/2007. Wynik tych kontroli jest podstawą do wypłacenia płatności ekologicznych.

Kto może zostać beneficjentem działania Rolnictwo ekologiczne

Rolnik lub grupa rolników, którzy dobrowolnie podejmują się przejść na praktyki i metody rolnictwa ekologicznego określone w rozporządzeniu Rady (WE) nr 834/2007 i łącznie spełniają warunek posiadania minimum 1 ha użytków rolnych.

Obowiązki rolnika realizującego zobowiązanie ekologiczne

Posiadanie Planu działalności ekologicznej, sporządzonego przez doradcę rolnośrodowiskowego; zachowanie trwałych użytków zielonych i elementów krajobrazu rolniczego nieużytkowanego rolniczo, tworzących ostoje przyrody, określonych w Planie działalności ekologicznej; prowadzenie, na formularzu udostępnionym przez Agencję, rejestru działalności ekologicznej zawierającego wykaz: działań agrotechnicznych, w tym zastosowania nawozów i wykonania zabiegów przy użyciu środków ochrony roślin oraz wypasów zwierząt – w przypadku prowadzenia wypasu; przestrzeganie wymogów określonych dla danego pakietu lub wariantu.

Kategorie zobowiązań ekologicznych

W działaniu Rolnictwo ekologiczne wyróżnia się 3 kategorie zobowiązań grupujące pakiety (w okresie konwersji i po okresie konwersji) pod względem rodzaju wykorzystywanych użytków rolnych.

Tabela 5. Kategorie zobowiązań wg sposobu użytkowania gruntów

Zobowiązanie ekologiczne (1)	Zobowiązanie ekologiczne (2)	Zobowiązani ekologiczne (3)
Grunty orne:	Trwałe użytki zielone	Sady
Pakiet 1. i 7. Uprawy rolnicze Pakiet 2, i 8. Uprawy warzywne Pakiet 3 i 9 Uprawy zielarskie Pakiet 5. i 11. Uprawy paszowe Wariant 4.1 i 10.1.2 Uprawy jagodowe	Pakiet 6. i 1.2 Trwałe użytki zielone	Wariant 4.1.1, 10.1.1 Podstawowe uprawy sadownicze Wariant 4.2 i 10.2 Ekstensywne uprawy sadownicze

Rolnik może realizować jednocześnie więcej niż jedno zobowiązanie ekologiczne, jeżeli podejmie je w roku składania wniosku o pierwszą płatność lub w roku następnym. Każde zobowiązanie realizuje 5 lat.

Zmiana zobowiązania ekologicznego

W ramach realizacji zobowiązania ekologicznego (2) na trwałych użytkach zielonych i (3) w sadach (z wyłączeniem maliny, truskawki i poziomki), rolnik nie może zmienić uprawianej rośliny ani jej powierzchni. Natomiast w ramach realizacji zobowiązania ekologicznego (1) na gruntach ornych dopuszczalna jest zmiana uprawianych roślin, miejsca ich uprawy oraz pakietów lub wariantów.

Tab. 6. Przykład zmiany zobowiązania ekologicznego

Powierzchnia UR w gospodarstwie – 15 ha w tym zobowiązanie ekologiczne podjęte w roku 2015 na powierzchni 11 ha: zobowiązanie (1) na GO – 10 ha; zobowiązanie (2) na TUZ – 1 ha; 4 ha nieowocującej aronii – bez zobowiązania.			
Działka rolna	1 rok – 11 ha	2 rok – 11 ha	3,4,5 rok – 11 ha
A1 – 4 ha	Żyto ozime – pakiet 1.	Groch – pakiet 1.	Żyto ozime – pakiet 7.
A2 – 3 ha	Melisa – pakiet 3.	Melisa – pakiet 3.	Melisa – pakiet 8.
A3 – 2 ha	Ziemniaki – pakiet 2.	Pszenżyto – pakiet 5.	Melisa – pakiet 8.
A4 – 0,1ha	Truskawka – wariant 4.1.2	Truskawka – wariant 4.1.2	Melisa – pakiet 8.
A5 – 0,9 ha	Mieszanka strączkowo-zbożowa – pakiet 5.	Gryka – pakiet 1.	Truskawka – wariant 10.1.2
B1 – 1 ha	TUZ – pakiet 5.	TUZ – pakiet 5.	TUZ – pakiet 10
C1 – 4 ha	Aronia – bez pakietu	Aronia – wariant 4.2 nowe zobowiązanie (3)	Aronia – wariant 4.2

Aronia będzie owocowała w 2016 roku, wtedy rolnik może rozpocząć nowe zobowiązanie na powierzchni 4 ha w zakresie wariantu 4.2. (płatność tylko do sadów owocujących)

W przypadku rośliny dwuletniej zmiany są dopuszczalne po upływie 2 lat uprawy tej rośliny. W przypadku realizacji pakietu 5. lub pakietu 11. (uprawy paszowe) na gruntach ornych, na których przez 5 lat uprawiana była mieszanka wieloletnia traw albo mieszanka wieloletnia traw z motylkowatymi drobnonasiennymi, rolnik może zastąpić ten pakiet pakietem 6. lub pakietem 12. (trwałe użytki zielone).

Płatności ekologiczne

Płatności w ramach podjętego zobowiązania/zobowiązań są przyznawane corocznie wg ustanowionych stawek ryczałtowych do 1 ha z uwzględnieniem degresywności: 100% podstawowej stawki płatności – za powierzchnię od 0,1 ha do 50 ha; 75% – za powierzchnię powyżej 50 ha do 100 ha i 60% – za powierzchnię zobowiązania powyżej 100 ha.

Tab. 7. Wysokość stawek płatności ekologicznej

Pakiet/wariant	Płatność (zł/ha)	Pakiet/wariant	Płatność (zł/ha)
w okresie konwersji (przestawiania)		po okresie konwersji	
I. Zobowiązanie realizowane na gruntach ornych			
Pakiet 1. Uprawy rolnicze	966	Pakiet 7. Uprawy rolnicze	792
Pakiet 2. Uprawy warzywne	1 557	Pakiet 8. Uprawy warzywne	1 310
Pakiet 3. Uprawy zielarskie	1 325	Pakiet 9. Uprawy zielarskie	1 325
Pakiet 5. Uprawy paszowe na gruntach ornych*	787	Pakiet 11. Uprawy paszowe na gruntach ornych*	559
Pakiet 4. Wariant 4.1.2 Uprawy jagodowe (malina, truskawka, poziomka)	1 882	Pakiet 10. Wariant 10.1.2. Uprawy jagodowe (malina, truskawka, poziomka)	1 501
II. Zobowiązanie realizowane na trwałych użytkach zielonych			
Pakiet 6. Trwałe użytki zielone*	428	Pakiet 12. Trwałe użytki zielone*	428
III. Zobowiązanie w wieloletnich uprawach sadowniczych			
Pakiet 4. Uprawy sadownicze**		Pakiet 10. Uprawy sadownicze**	
Wariant 4.1.1 Podstawowe uprawy sadownicze	1 882	Wariant 10.1.1 Podstawowe uprawy sadownicze	1 501
Wariant 4.2 Ekstensywne uprawy sadownicze	790	Wariant 10.2 Ekstensywne uprawy sadownicze	660

* płatności powiązane z produkcją zwierzęcą;

** płatności do upraw owocujących posiadających minimalną obsadę.

Aby uzyskać płatność ekologiczną w ramach pakietów 1.–5. i odpowiednio pakietów 7.–11. na zadeklarowanych działkach muszą być uprawiane gatunki roślin, przypisane w rozporządzeniu do danego pakietu, a minimalna powierzchnia działki rolnej wynosi co najmniej 0,1 ha. Płatność ekologiczną wypłaca się do dnia 30 czerwca roku następującego po roku, w którym został złożony wniosek o przyznanie tej płatności, wraz z kwotą przeznaczoną na refundację kosztów transakcyjnych.

Refundacja kosztów kontroli gospodarstwa ekologicznego

Wysokość kwoty przeznaczonej na refundację kosztów transakcyjnych z tytułu kontroli gospodarstwa ekologicznego uzależniona jest od kontrolowanej powierzchni i wynosi 900 zł dla gospodarstw do 5 ha UR, 1000 zł dla gospodarstw od 5 do 10 ha, 1100 zł dla gospodarstw od 10 do 20 ha, 1200 zł od 20 do 50 ha, 1300 zł od 50 do 100 ha i 1400 zł dla gospodarstw powyżej 100 ha. Kwota kosztów transakcyjnych nie może jednak przekraczać 20% wysokości płatności ekologicznej.

Z refundacji kosztów nie może skorzystać rolnik który jest beneficjentem działania: „Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych – wsparcie dla nowych uczestników systemów jakości żywności” w ramach PROW 2014-2020 lub „Uczestnictwo rolników w systemach jakości żywności” w ramach PROW 2007-2013.

Wymogi pakietów/wariantów

Wymogi wspólne dla wszystkich pakietów: w przypadku pakietów: uprawy rolnicze, warzywne, zielarskie, sadownicze – co najmniej 80% plonu musi być przeznaczony do przetwórstwa lub przekazany do innych gospodarstw lub sprzedaży; w przypadku pakietów uprawy paszowe, trwałe użytki zielone – plon przeznaczony do skarmiania zwierząt lub przekazania do innych gospodarstw lub sprzedaży.

**Rozdysponowanie produkcji potwierdzone ma być w Rejestrze odbiorców/nabywców produktów wprowadzonych na rynek [art. 66 lit. d rozporządzenia Komisji (WE) nr 889/2008].
Wzory formularzy dostępne są na stronie internetowej www.ijhar-s.gov.pl**

Wymogi dodatkowe dla Pakietu 5. i 11. Uprawy paszowe: W przypadku pakietów wymienionych 5. i 11. uprawy paszowe, płatność ekologiczna jest przyznawana, jeżeli rolnik jest posiadaczem zwierząt gatunków: bydło domowe, daniela, gęsi, indyki, jelenie i jelenie sika, kaczki, konie, kozy, króliki, kury, owce, perlice, świnie:

- 1) utrzymywanych zgodnie z przepisami o rolnictwie ekologicznym, których liczba w przeliczeniu na duże jednostki przeliczeniowe (DJP), wynosi co najmniej 0,3 DJP na hektar gruntów ornych i trwałych użytków zielonych zadeklarowanych we wniosku o przyznanie płatności ekologicznej w ramach pakietu 5. i 11. oraz 6. i 12.
- 2) utrzymywanych konwencjonalnie, których liczba w przeliczeniu na DJP, wynosi co najmniej 0,3 DJP na hektar wszystkich gruntów ornych i trwałych użytków zielonych zadeklarowanych we wniosku o przyznanie płatności ekologicznej w ramach wszystkich realizowanych pakietów, z wyłączeniem gruntów zadeklarowanych we wniosku o przyznanie płatności ekologicznej w ramach upraw warzywnych oraz truskawki, maliny i poziomki

Jeden raz w ciągu trwania zobowiązania na danej działce rolnej można zorać na nawóz zielony rośliny motylkowate drobnonasienne, trawy lub ich mieszanki uprawianej w plonie głównym w ramach pakietu 5. lub 11. (bez spełniania warunku minimalnej ilości zwierząt).

Wymogi dodatkowe dla Pakietu 6. i 12. Trwałe użytki zielone: posiadanie zwierząt których liczba, w przeliczeniu na DJP, wynosi co najmniej 0,3 DJP na hektar wszystkich trwałych użytków zielonych zadeklarowanych we wniosku; koszenie w terminie do dnia 31 lipca lub wypasanie w okresie wegetacyjnym na trwałych użytkach zielonych; zebranie i usunięcie skoszonej biomasy (siano powinno zostać usunięte z działki rolnej lub ułożone w pryzmy, w tym pryzmy balotowe, stogi lub brogi, w terminie do 2 tygodni po pokosie) lub pozostawienie rozdrobnionej biomasy.

Jeżeli rolnik nie spełnia warunku minimalnego poziomu obsady zwierząt, to może spełnić ten warunek łącznie z co najmniej jednym rolnikiem ubiegającym się o płatność ekologiczną.

Ważne terminy: do wniosku o płatność dołączyć należy załączniki graficzne o oświadczenie o utrzymaniu minimalnej obsady drzew przez 2 lata od zakończenia realizacji

zobowiązania ekologicznego w zakresie upraw sadowniczych – w przypadku realizacji wariantu 10.1.1. oraz 10.2; w przypadku posiadania koni do 31 października roku, w którym został złożony wniosek złożyć zaświadczenie wydane przez podmiot prowadzący rejestr koniowatych w przypadku realizacji pakietu 5, 6, 11 oraz 12.

IV. Dokumenty obowiązujące beneficjenta działania Rolno-środowiskowo-klimatycznego, działania Rolnictwo ekologiczne PROW 2014 –2020

Rolnik przystępując do programu, musi zgromadzić i prowadzić odpowiednie dokumenty. Jedne z nich są inwentaryzacją i wskazówkami jak realizować program, inne potrzebne są do kontroli i monitoringu gospodarstwa. Niezależnie od pakietu lub wariantu jaki zamierza realizować w ramach zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego, jest on zobowiązany do posiadania Planu działalności rolno-środowiskowo-klimatycznej i prowadzenia rejestru działalności rolnośrodowiskowej.

Plan działalności rolnośrodowiskowej/ekologicznej zawiera dane o rolniku i jego gospodarstwie. Wskazuje wymogi podstawowe i szczegółowe programu oraz praktyczne wskazówki, co do sposobu jego realizacji w zakresie zgłoszonym do programu. Integralną częścią planu jest szkic gospodarstwa z naniesionymi informacjami o realizowanych działaniach na poszczególnych działkach rolnych i elementach gospodarstwa, które muszą być w gospodarstwie zachowane. Plan działalności rolno-środowiskowo-klimatycznej lub Plan działalności ekologicznej sporządza doradca rolnośrodowiskowy przed upływem 25 dni od dnia, w którym upływa termin składania wniosków o przyznanie płatności bezpośredniej.

Jeżeli rolnik w gospodarstwie jednocześnie realizuje zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne i zobowiązanie ekologiczne, wtedy zarówno plan działalności rolnośrodowiskowej, jak i plan działalności ekologicznej, a także rejestr działalności rolnośrodowiskowej i rejestr działalności ekologicznej mogą być prowadzone na jednym formularzu planu lub jednym formularzu rejestru udostępnionym przez Agencję.

Rejestr działalności rolnośrodowiskowej

Rejestr działalności rolnośrodowiskowej/ekologicznej powinien zawierać wykaz wypasów zwierząt (o ile dotyczy) oraz działań agrotechnicznych na wszystkich działkach rolnych objętych zobowiązaniem. Stosowanie nawozów i środków ochrony roślin (w tym ochrony integrowanej) dokumentować należy dla wszystkich działek rolnych w obrębie gospodarstwa.

Wpisów należy dokonywać na bieżąco, jednak nie później niż w ciągu 14 dni od wykonania danej czynności agrotechnicznej/zastosowania nawozów oraz środków ochrony roślin/realizacji wypasu zwierząt i związanej z danym pakietem/wariantem.

Zapisy umieszczane w Rejestrze powinny zawsze odzwierciedlać stan faktyczny na danej działce rolnej.

Formularz rejestru oraz instrukcję jego wypełniania można pobrać w BP ARiMR. Dostępny jest on również na stronie internetowej Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi (www.minrol.gov.pl) i ARiMR (www.arimr.gov.pl).

Dokumentacja przyrodnicza

Dokumentację sporządza ekspert przyrodniczy: ornitolog lub botanik. Jest ona wraz z planem rolnośrodowiskowym podstawą do realizacji działań na danej łące, pastwisku czy użytku przyrodniczym. Dokumentacja musi być wykonana zgodnie z przyjętą metodyką w roku poprzedzającym rok rozpoczęcia realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego lub wiosną w roku składania wniosku o płatności. Lista ekspertów dostępna jest na stronie internetowej www.cdr.gov.pl. Koszty wykonania dokumentacji przyrodniczej pokrywa rolnik lub zarządca. Z tytułu jej wykonania przysługuje refundacja tzw. kosztów transakcyjnych, wypłacana wraz z płatnością rolno-środowiskowo-klimatyczną za pierwszy rok realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego, dla którego została wykonana dokumentacja.

Wniosek o płatności rolno-środowiskowo-klimatyczne i płatności ekologiczne

Wniosek wraz z wymaganymi załącznikami (dokumentami) składa się od 15 marca do 15 maja. Można też złożyć go w terminie 25 dni kalendarzowych po terminie składania wniosków, ale wtedy stosowane będzie zmniejszenie płatności w wysokości 1% należnej kwoty płatności za każdy dzień roboczy. W tym terminie można też składać zmiany do wniosku.

Jeżeli rolnik lub zarządca nie złoży wniosku o przyznanie kolejnej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej za realizację danego pakietu lub jego wariantu albo nie złoży informacji o realizowanych pakietach lub wariantach – w przypadku gdy w danym roku nie ubiega się o płatność, podlega zwrotowi

V. Informacje ważne dla beneficjentów działań

Przeniesienie zobowiązania rolnośrodowiskowego/ekologicznego na innego rolnika

Zobowiązanie można przekazać do innego gospodarstwa w całości lub części (pakiet 7. tylko w całości). Spadkobierca rolnika lub zarządcy, jego następcą prawnym albo nowy posiadacz gospodarstwa rolnego może, na swój wniosek, wstąpić do toczącego się postępowania na miejsce wnioskodawcy. W zależności od tego kto jest przejmującym i na jakim etapie jest

obsługa wniosku, jest na to 3 lub 7 miesięcy od dnia przeniesienia posiadania tych gruntów lub stada. Niezałatwienie formalności w BP ARiMR w tym terminie skutkuje koniecznością zwrotu wszystkich płatności. W przypadku siły wyższej, np. wyłączenia czy śmierci beneficjenta, dopuszcza się wcześniejsze zakończenie programu.

W razie trudności z określeniem możliwości „ruchu” ziemią pod działaniem rolno-środowiskowo-klimatycznym czy ekologicznym należy kierować się zasadą, że każda powierzchnia, do której została przyznana płatność musi być objęta zobowiązaniem przez okres co najmniej pięciu lat, niezależnie od tego, kto wnioskuje na tę powierzchnią o płatność.

Sankcje

Jeżeli rolnik nie posiada koniecznych dokumentów, nie realizuje zadań lub nie realizuje wymagań, do których się zobowiązał – płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna czy płatność ekologiczna (w następstwie kontroli ARiMR) podlega zmniejszeniu, nie jest przyznawana lub podlega zwrotowi według określonych zasad.

VI. ZAŁĄCZNIKI

Załącznik 1. Grupy upraw na potrzeby pakietu 1. Rolnictwo zrównoważone działania rolno-środowiskowo-klimatycznego

Uprawy w rozumieniu art. 44 rozporządzenia nr 1307/2013 i gatunki upraw	Grupa upraw na potrzeby pakietu „Rolnictwo zrównoważone”
jęczmień jary i ozimy, owies (bizantyjski, nagi, siewny, szorstki), pszenica jara i ozima (orkisz, płaskurka, samopsza, twarda, zwyczajna), żyto jare, żyto ozime (krzyca, ozime), pszenżyto jare i ozime, mieszanki zbożowe, kukurydza (cukrowa, pękająca, woskowata, zwyczajna), sorgo (techniczne, sułtańskie, trawa sudańska)	zboża
mieszanki (strączkowo-zbożowa, strączkowo-gorczykowa, strączkowo-słonecznikowa)	mieszanki
fasola (wielokwiatowa, zwykła karłowa, zwykła tyczna), groch (siewny jadalny i pastewny – peluszką, zwyczajny łuskowy, zwyczajny cukrowy), groszek (łędźwian), łubin (wąskolistny, biały, żółty), seradela uprawna, soczewica jadalna, soja zwyczajna, wyka ozima (wyka kosmata), wyka jara (bobik, bób, wyka siewna)	strączkowe i warzywa strączkowe
koniczyna (egipska, krwistoczerwona, perska), nostryk (biały i żółty)	bobowate drobnonasienne (roczna uprawa)
trawa lub inne pastewne rośliny zielne (mieszanka jednoroczna traw, mieszanka jednoroczna traw z motylkowatymi drobnonasiennymi, trawy w siewie czystym z przeznaczeniem na nasiona)	trawa lub inne pastewne rośliny zielne
burak (cukrowy, ćwikłowy, liściowy, pastewny), cykorja (siewna), marchew (jadalna, pastewna), pasternak zwyczajny, pietruszka (korzeniowa, naciowa), salsefia, seler (korzeniowy, naciowy), skorzonera, ziemniak,	okopowe i warzywa korzeniowe
gorczyca (biała, czarna, serepska), kapusta rzepak – jary (brukiew, rzepak jary), kapusta rzepak – ozimy (rzepak ozimy), rzepik ozimy (perko, rzepik), słonecznik (oleisty, pastewny, topinambur)	oleiste
dynia figolistna, dynia olbrzymia, dynia piżmowa, dynia zwyczajna (cukinia, dynia oleista, dynia pastewna, dynia zwyczajna, kabaczek, patison), kapusta warzywna (brokuł włoski, jarmuż, kalaflor, kalarepa, kapusta brukselska, kapusta głowiasta biała, kapusta głowiasta czerwona, kapusta pastewna, kapusta włoska), kapusta właściwa (kapusta chińska, kapusta pekińska, rzepa ścierniskowa), rzodkiew (rzodkiew czarna, rzodkiew biała, rzodkiew oleista, rzodkiewka)	warzywa kapustowate i rzepowate
proso	proso
facelia błękitna	facelia
len (oleisty, włóknisty), lnianka siewna	len, lnianka
mak (lekarski, wschodni)	mak
gryka	gryka

Uprawy w rozumieniu art. 44 rozporządzenia nr 1307/2013 i gatunki upraw	Grupa upraw na potrzeby pakietu „Rolnictwo zrównoważone”
arbuz (kawon), cykorja (endywia eskariola i kędzierzawa), czosnek (cebula kartoflanka, perłowa, wielopiętrowa, zwyczajna, czosnek, czosnek niedźwiedzi, por, rokambuł, siedmiolatka, szalotka, szczypiorek), koper (ogrodowy i włoski), melon, oberżyna (bakłażan), ogórek, papryka roczna, pomidor skórzasty, pomidor, sałata (głowiasta masłowa, głowiasta krucha, listkowa, łodygowa, rzymska), szpinak (nowozelandzki i warzywny)	pozostałe warzywa
chaber (chaber bławatek), pszczelnik (mołdawski), rukiew (wodna), śláz (dziki, maurytański), ślázówka (ogrodowa, turyngska)	rośliny miododajne
babka (lancetowata), bazyliá pospolita, bylica (estragon, piołun), czarnuszka siewna, cząber (ogrodowy), dzięgiel (leśny, arcydzięgiel litwor), dziurawiec zwyczajny, fiołek trójbarwny, hyzop lekarski, jeżówka purpurowa, kocanki piaskowe, kolendra siewna, kozieradka pospolita, kozłek lekarski, krokosz barwierski, krwawnik pospolity, lawenda wąskolistna, lebiódka (pospolita, majeranek ogrodowy), Inica (pospolita), lubczyk ogrodowy, macierzanka (tymianek pospolity), melisa lekarska, mięta (kędzierzawa, pieprzowa), mniszek lekarski, mydlnica lekarska, nagietek lekarski, ogórecznik lekarski, orlik pospolity, ostropest plamisty, prawośláz (malwa czarna, prawośláz lekarski), różeńiec górski, rumian rzymski, rumianek pospolity, ruta zwyczajna, serdecznik pospolity, szafwía (lekarska), szanta zwyczajna, zioła wiesiołek (dwuletni), złocień dalmatyński, żeńszeń prawdziwy	zioła
komonica (zwyczajna i błotna), koniczyna biała, koniczyna czerwona, lucerna (siewna, mieszańcowa, chmielowa, sierpowata), mieszanka wieloletnia traw z motylkowatymi drobnonasiennymi, mieszanka wieloletnia traw, poziomka (poziomka i truskawka), rutwica lekarska, sparceta (siewna i piaskowa), szczaw.	wieloletnie (uprawy w tej grupie znajdują się na danej działce do 3 lat)

Załącznik 2. Podstawowe wymogi dla Pakietu 4. Cenne siedliska i zagrożone gatunki ptaków na obszarach Natura 2000 (realizowane na OSO)

Warianty pakietu 4..	Użytkowanie	Termin pokosu/wypasu	Powierzchnia nie koszona	Nawożenie
4.7 Ekstensywne użytkowanie na OSO)	kośne 1 lub 2 pokosy	koszenie od 15.06 do 30.09		
	pastwiskowe	wypas od 1.05 do 15.10		
4.8 Ochrona siedlisk łągowych rycyka, kszycy, krwawodzioba, czajki	kośne – 2 pokosy	1 pokos od 15.06 do 15.07; 2 pokos od 15.08 do 31.10	15-20% powierzchni działki rolnej dla działek do 1 ha możliwe jest koszenie całej powierzchni	do 60 kg/ha
	kośno-pastwiskowe	wypas po 1 pokosie do 31.10 (obciążenie 0,5 do 1,5 DJP/ha)		
	pastwiskowe	wypas od 15.05 do 15.06 (obciążenie 0,5 DJP/ha) wypas po 15.06 do 31.10; (0,5 do 1,5 DJP/ha)		
4.9 Ochrona siedlisk łągowych wodniczki	kośne – 1 pokos w roku lub koszenie całej pow. co 2 lata	od 15.08 do 15.02 kolejnego roku	od 15 do 85% powierzchni dla działek do 1 ha możliwe koszenie całej powierzchni	zakaz nawożenia
	kośno-pastwiskowe	wypas przed lub po pokosie, od 15.05 do 31.07 przy obsadzie do 0,5 DJP/ha, a w terminie od 1.08 do 31.10 (1 DJP)		
4.10 Ochrona siedlisk łągowych dubelta, kulika wielkiego	kośne – 1 lub 2 pokosy w roku lub koszenie całej powierzchni co 2 lata	1 pokos w terminie: od 10.07 do 31.07, 2 pokos w terminie: od 15.08 do 31.10	15-20% lub 50% pow. działki	do 60 kg N/ha
4.11 Ochrona siedlisk łągowych derkacza	kośne – 1 pokos	koszenie od 1.08. do 31.10	15-20% powierzchni działki rolnej dla działek do 1 ha możliwe koszenie całej powierzchni	zakaz nawożenia
	kośno-pastwiskowe	wypas po pokosie do 31.10 (1 DJP/ha)		

Załącznik 3. Podstawowe wymogi dla pakietu 4. Cenne siedliska i zagrożone gatunki ptaków na obszarach Natura 2000 i Pakietu 5. Cenne siedliska poza obszarami Natura 2000

Warianty pakietu 4. i 5.	Użytkowanie	Termin pokosu/ wypasu	Powierzchnia nie koszona	Uwagi	
4.1 i 5.1 Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe	kośne - 1 pokos	od 1.09 do 31.10	15-20%, przy pow. działki do 0,5 ha ekspert może dopuścić koszenie całej powierzchni	zakaz: nawożenia, wapnowania, bronowania	
	kośno-pastwiskowe	wypas od 1.09 do 15.10 przy obsadzie zwierząt do 0,5 DJP/ha			
4.2 i 5.2 Zalewowe łąki selernicowe i słonorośla	kośne – 1 lub 2 pokosy	od 15.06 do 30.09	15-20%, przy pow. działki do 1 ha ekspert może dopuścić koszenie całej powierzchni		
	kośno-pastwiskowe	wypas przy użytkowaniu jednokośnym po pokosie do 15 października (1,0 DJP/ha)			
	pastwiskowe	wypas od 1 maja do 15 października (od 0,5 DJP do 1 DJP/ha)			
4.3 i 5.3 Murawy	pastwiskowe	wypas od 1 maja do 15 października przy obsadzie 0,3 DJP do 1 DJP/ha	15-20%, przy pow. działki do 0,5 ha ekspert może dopuścić koszenie całej powierzchni		
	kośne – 1 pokos lub koszenie co 2 lata	od 1 sierpnia do 31 października			
	kośno-pastwiskowe	od 1 maja do 15 października wypas przed lub po pokosie, przy obsadzie do 1 DJP			
4.4 i 5.4 Półnaturalne łąki wilgotne	1 lub 2 pokosy	od 15 czerwca do 30 września	15-20%, przy pow. działki do 1 ha ekspert może dopuścić koszenie całej powierzchni		do 60 kg N/ha
	kośno-pastwiskowe	wypas od 15 lipca do 15 października, przy obsadzie zwierząt do 0,5 DJP/ha			
4.5 i 5.5 Półnaturalne łąki świeże	1 lub 2 pokosy	od 15 czerwca do 30 września			
	kośno-pastwiskowe	wypas po pokosie w terminie do 15 października przy obsadzie 1 DJP/ha			
	pastwiskowe	od 1 maja do 15 października przy obsadzie od 0,5 DJP do 1,0 DJP/ha			

Załącznik 4. Minimalna obsada drzew, krzewów i niektórych upraw jagodowych w ramach pakietu 4. i 10. Uprawy sadownicze w okresie konwersji działania Rolnictwo ekologiczne

Lp.	Wariant	Minimalna obsada szt./ha
Wariant 4.1.1. Podstawowe uprawy sadownicze w okresie konwersji i Wariant 10.1.1. Podstawowe uprawy sadownicze po okresie konwersji		
1.	agrest (porzeczka agrest)	2 000
2.	borówka wysoka i średnia borówka wysoka i średnia	2 500
3.	Brzoskwinia i nektarynka	600
4.	czereśnia	500
5.	grusza domowa	600
6.	jabłoń domowa	800
7.	jeżyna	2500
8.	morela	500
9.	porzeczka	2000
10.	śliwa domowa	600
11.	winorośl	1 500
12.	wiśnia pospolita	800
Wariant 4.1.2. Uprawy jagodowe w okresie konwersji i Wariant 10.1.2. Uprawy jagodowe po okresie konwersji		
1.	malina	4 000
2.	poziomka	30 000
3.	truskawka	30 000
Wariant 4.2. Ekstensywne uprawy sadownicze w okresie konwersji i Wariant 10.2. Ekstensywne uprawy sadownicze po okresie konwersji		
1.	aronia czarnoowocowa	1500
2.	bez czarny	600
3.	borówka brusznicza	20 000
4.	borówka niska	40 000
5.	dereń jadalny	300
6.	jagoda kamczacka (suchodrzew jadalny)	3 000
7.	pigwa pospolita	800
8.	rokitnik zwyczajny	700
9.	róża dzika	1 000
10.	róża pomarszczona (wielkoowocowa)	2 000
11	śliwa japońska	600